

jek praktične i konkretne. Govor pak o praktičnosti i konkretnosti ponovno nas vraća na promišljanje nad ranije spomenutom enciklikom *Fides et ratio*, koja nas — kako ovaj zbornik jasno podsjeća — potiče da istinu tražimo *tamo gdje je možemo naći, dakle unutar svijeta i u najbližoj blizini bližnjega*.

Jasno je da upravo spomenuta rješenja koja predlaže ovaj zbornik ulaze u polje metafizičkih spoznaja. One doduše nemaju *prinudnu*, ali ipak imaju *do-statnu evidenciju*, zbog čega je njihovo (ne)prihvatanje uvijek slobodan i odgovoran, specifično ljudski čin. No, izvan dimenzije slobode i odgovornosti nije ni moguće krenuti u učinkovitu potragu za odgovorima na tolika pitanja koja se rađaju u znanstveno-tehničkoj civilizaciji, koje smo i sami dionici. Ovaj zbornik radova sadržajno predstavlja iznimno vrijedan prinos u toj potrazi, ali i odgovoran i hrabar čin da je se uopće ozbiljno i započne. Stoga i zaslužuje bezrezervnu preporuku.

Vedran Šmitran

Mario Cifrak, *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evanđelja*, Biblioteka *Biblica 21*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2016, 140 str.

Prikaz upravo objavljene knjige pod naslovom *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evanđelja* bibličara Marija Cifraka započinjem optimističnom konstatacijom. Naime, stanje literature iz biblijskog područja na hrvatskom jeziku konstantno se poboljšava tijekom tridesetak ili nešto više proteklih godina. Sjećam se prigoda kada sam kao predavač u popisu literature za neke biblijske kolegije mogao ponuditi studentima, uz stranu literaturu, tek pokoji naslov na hrvatskom jeziku.

Među djelima na hrvatskom koja se odnose na razne grane biblijske znano-

sti, koja su objelodanjena tijekom tih godina, česti su prijevodi s više stranih jezika (primjerice njemačkog i engleskog). Na sreću, istodobno je sve više znanstvenih i stručnih knjiga i članaka koje su napisali hrvatski eksperti za biblijske znanosti.

Tomu stvaralačkomu valu na premlenom hrvatskom jezičinom čitateljskom prostoru, utemeljeno pretpostavljam, daje važan prilog i zamah knjiga *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evanđelja* prof. dr. sc. Marija Cifraka, bibličara, pročelnika Katedre Svetoga Pisma Novog zavjeta na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Knjigu je autor posvetio svojemu redovničkomu franjevačkomu subratu, kolegi, bibličaru te višegodišnjemu profesoru na istom fakultetu, *in piam memoriam Izidor Herman OFM (1948. — 2006.)*.

Mario Cifrak minuciozno je istražio i čitljivo predstavio biblijsku temu o kerigmi i evanđelju. Zahvaljujući baš činjenici da je kerigma dobila pisani oblik, čitatelj tih novozavjetnih tekstova u postkerigmatskom vremenu ima hermeneutičku mogućnost kojom se može staviti u kontinuitet sa samom ranokršćanskom kerigmom, a time i sa središnjim događajem spasenja, osobom i djelom Isusa Krista.

Knjiga *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evanđelja* znanstvenom istraživačkom trijeznošću i akribijom *sljedi* kerigmu na njezinu putu preobrazbe u pisano evanđelje. Upravo to praćenje kerigme u njezinu postajanju novozavjetnim tekstom bilo je odlučno za strukturu teksta knjige. Njezin prvi dio pod naslovom *Djela apostolska* (str. 7–86) detektira kerigmatske oblike ponajprije iz Petrovih govora i u fenomenu Pavla u Djelima. Stoga su i glavni podnaslovi prvoga dijela knjige *Petrovi govori* (str. 10–28) i *Pavlov lik u Djelima apostolskim* (str. 29–86). Dio knjige o

Pavlovu liku u Djelima sastoji se od slijeda u tri dijela: *Pavlova inicijacija* (str. 29–37), *Pavao u misijama* (str. 37–71) i *Pavlova teologija u Djelima apostolskim* (str. 72–88).

Drugi dio knjige *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evanđelja* predstavljanje je te iste kerigme, koja je dobila tekstualnu, književnu formu u četirima evanđeljima. Stoga je logičan naslov drugog dijela knjige *Evanđelja* (str. 87–121), s dvjema podcjelinama: *Sinoptička evanđelja* (str. 87–111) i *Ivanovo evanđelje* (str. 112–121). Naravno, svakomu od sinoptičkih evanđelja pisac je dao posebnu pozornost: *Markovo evanđelje: Kratki uvod* (str. 88–97), *Matejevo evanđelje: Teološki nacrt* (str. 98–103) i *Lukino evanđelje* (str. 103–111).

Jasnoći, zaokruženosti i kompaktnosti knjige pridonose *Uvod* (str. 5–6) i posebno *Zaključak* (str. 123–125), koji nose izražajnu umjerenost i jasnoću izvoda.

Čitatelj će se rado i, pretpostavljam, često zaustavljati na tablici (str. 126), čiji naslov već izriče o čemu je tu riječ i koja joj je svrha: Pregled središnjih biografskih podataka Pavlova života. Najvažnije događaje vezane uz Pavlov život i djelovanje autor knjige ugrađuje pregledno u paralelni kronološki kontekst s glavnim rimskim i palestinskim političkim suvremenicima apostola naroda.

Knjiga završava *Literaturom* (str. 127–135), koja je međunarodna i obilna, te *Sadržajem* (str. 137–140), koji je veoma detaljan.

Kao što upravo napisah, najnovija knjiga Marija Cifraka navodi obilnu literaturu i detaljan sadržaj. Ta činjenica u dobroj mjeri ublažuje jedno malo neostvareno očekivanje od ove knjige. Sjećam se, subrat Marija Cifraka, legendarni bibličar Bonaventura Duda, jednom je prilikom snažno istaknuo stav da svaka knjiga jedne znanstvene razine mora imati dvostruko kazalo:

kazalo imena i stvarno kazalo. Premda zaslužuje oba takva kazala, ova knjiga nema ni jedno ni drugo. Popis literature na čak devet stranica (127–135) i veoma pregledan sadržaj na pune četiri stranice (137–140) ipak u dobroj mjeri nadoknađuju taj nedostatak.

Završavam ovaj prikaz knjige *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evanđelja* ukazujući na njezinu metodološku karakteristiku, koja krasi ovo djelo od početka do kraja. Naime, Mario Cifrak ide na ruku svomemu čitatelju. Tu činjenicu, koju sam već pomalo dodirnuo, želim sada potkrijepiti na trostruk način.

Prvo, Mario Cifrak, prikladnom istraživačkom metodom, poput vodiča, pomaže čitatelju svoje knjige da, služeći se tekstovima evanđelja i Djela apostolskih, jasno razabere što kerigmi daje različitost i, istodobno, što čuva njezinu jednost. Njezina mozaička raznolikost došla je do izražaja u raznim ambijentima: jeruzalemskom, helenističkom, ivanovskom, u ambijentu primatelja *Poslanice Hebrejima*. Različiti su oblici kerigme, njezine izričajne varijacije, ali je u svim tim oblicima ista vjera, ista je njezina bit.

Drugo, veliku uslugu čitateljima čini autor knjige *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evanđelja* također načinom citiranja. Navodeći, naime, tekst iz nekog djela (na grčkom, latinskom, aramejskom), pisac ove knjige donosi vlastiti ili već postojeći prijevod tog citata. Primjerice, pisac citira veći odsjek iz *Ant.* 13,284–287 (Josipa Flavija) pri čemu, odmah nakon grčkog teksta, donosi hrvatski prijevod istog teksta. Jednako tako, nakon što je citirao *Hist. nat.* XXX,2,11 (Plinija Starijeg), donosi odmah nakon latinskog teksta također hrvatski prijevod tog navoda. Slično čini s navodom iz Ovidijevih *Metamorfoza* (8,624–720) ili s tekstom iz Targuma Neofiti (Post 28,12). I na taj način pisac pokazuje respekt prema svomemu čitate-

lju omogućavajući mu čitanje ove knjige i u slučaju ako se ne služi klasičnim ili biblijskim jezicima.

Treće, autor knjige *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evandolja* piše jasnim jezikom, upotrebljava precizno egzegetsko i teološko nazivlje. Upravo je važno istaknuti autorovu njegu izričajne jasnoće. Nema u njegovu tekstu viška riječi. Pisac upotrebljava onoliko riječi koliko je potrebno za ono što namjera va priopćiti. Ni više ni manje! *Tantum — quantum*, kako bi rekao isusovački utemeljitelj Ignacije Loyolski u jednom drukčijem kontekstu.

Zbog svega u ovom prikazu naznačenog, ali i nenaznačenog, rado preporučujem čitateljima knjigu *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evandolja* prof. dr. sc. Marija Cifraka jer je njome hrvatsko čitateljstvo dobilo djelo koje je kvalitetno i sadržajem i čitljivošću. Hrvatska teološka, osobito biblijska ponuda relevantnom znanstvenom i stručnom literaturom, kompletirana je i obogaćena ovim spisom koji zrači vedrinom. Knjigu *I riječ je Božja rasla: Od kerigme do evandolja* rado će čitati i konzultirati teolozi, pogotovo bibličari, te studenti teoloških znanosti. To će djelo, jednako tako, zahvaljujući jasnoći autorova diskursa, biti pristupačno navjestiteljima radosne vijesti, ali također i brojnim obrazovanim, znatiželjnim čitateljima široke kulture, koji se ne bave izravno teološkim i biblijskim znanostima.

Pero Vidović

Mihael Šilobod, *Fundamentum cantus gregoriani seu choralis*. Studiju o priručniku i prijevodu priredila prof. dr. sc. Katarina Koprek, Ogranak Matice hrvatske u Svetoj Nedelji, 2016, 156 str.

Zauzeta djelatnost nekih skupina i institucija često je bitna za promicanje kulture i poznavanje povijesti odrede-

nih mjesta i važnih osoba iz naše prošlosti. To vrijedi i za marljive članove Ogranka Matice hrvatske u Svetoj Nedelji koji su objavili novi pretisak priručnika *Fundamentum cantus gregoriani seu choralis* iz 1760. Mihaela Šiloboda (1724. — 1787.). Taj svećenik zagrebačke biskupije pripada istaknutim osobama iz 18. stoljeća koje su, uz duhovno-pastoralnu službu, pridonijele znanosti i umjetnosti dotičnoga kraja. Njegovi spisi spadaju u rijetko sačuvana objavljena djela u sjevernim hrvatskim krajevima 18. stoljeća. Šilobod se rodio u Podgrađu (župa Sv. Martin pod Okićem), gimnaziju je pohađao kod isusovaca u Zagrebu, filozofiju je završio u Beču, a teologiju u Bologni. Kao svećenik djelovao je u Tuhlju, Ivancu, Martinskoj Vesi i Svetoj Nedelji. Pisao je na latinskom i hrvatskom kajkavskom jeziku. Objavio je 1758. prvu hrvatsku računicu pod naslovom *Aritmetika Horvatszka*, a 1760. spomenuti *Fundamentum*, uputu za gregorijansko pjevanje. To je jedno od najvažnijih djela iz glazbeno-gregorijanske teorije u Hrvatskoj tog vremena. Šilobodu se pripisuje i redakcijski rad na trećem izdanju zbornika-pjevnika *Cithara octochorda* iz 1757. godine. Također je autor zanimljive odgonetalice *Cabala de lusu lotto, et varia fortuna* (1768).

U knjizi *Fundamentum cantus gregoriani seu choralis*, nakon proslova koji je napisala Martina Mičija Palić, otisnute su i dvije recenzije (Marijan Steiner i Alojz Jembrih). Zatim slijede popratna studija Katarine Koprek, njezin prijevod izvornog teksta na hrvatski te original na latinskom jeziku (uz notne znakove — *neume*). U podnaslovu djela istaknuto je da je ono »namijenjeno početnicima, sabrano od uvaženih autora s kratkom i laganom dijaloškom metodom«. Naznačena je i svećenička služba autora Mihaela Šiloboda: župnik u Martinskoj Vesi. *Fundamentum* kao teorijski priručnik ima šest poglavlja (dijaloga), u